
Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 22 februari 2021 överlämnade Göteborgs universitet ett ärende om oredlighet i forskning till nämnden. Överlämnandet har skett i enlighet med 6 § i lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning. Överlämnandet avser misstänkt plagiering i ett manuskript med titeln Strandberg Hassellind, F, The “Dark Sides” of Animating Imagery: “Sticky” Emotions and Genocide Law. Manuskriptet har författats av doktoranden [REDACTED] och skickats in av honom till tidskriften Genocide Studies and Prevention: An International Journal. Vid redaktionsrådets bedömning av det inskickade manuskriptet upptäcktes misstänkt plagiering av artikeln Ross, Andrew A. G., Beyond Empathy and Compassion: Genocide and the Emotional Complexities of Humanitarian Politics, Emotions and Mass Atrocity, Cambridge University Press, 2018. Tidskriften valde att refusera manuskriptet och informerade Göteborgs universitet om den misstänkta plagieringen.

Den anmälda bestrider att han gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. Han anför att manuskriptet är ett utkast, ett arbetsmaterial, som skickats till tidskriften för synpunkter. Han har uppfattat att referentgranskningssystemet var till för att få texten kvalitetsgranskad. Utkastet har inte varit avsett att spridas i det befintliga skicket och har inte publicerats. Han menar därmed att det inte omfattas av lagens bestämmelser. Vidare anför han, för det fall nämnden anser att misstanken om plagiering ska prövas, att det inte är fråga om plagiering. Han hänvisar till att han explicit angivit att texten bygger vidare på Ross artikel och att det även framgår av den centrala inramningen för manuskriptet. Han menar även att han har angivit flera direkt relevanta referenser till Ross. Han anser inte heller att han utger sig för att formulera idéer som Ross redan har lanserat, utan sätter sig i svaromål till honom och således placerar sitt bidrag i relation till honom med vissa nyckeltillägg. Det ligger dock i manuskriptets karaktär, menar han, att han under arbetets gång rör sig parallellt med Ross arbete, förhåller sig till hans idéer och som utgångspunkt opererar i hans begreppsvärld. Det var själva syftet med manuskriptet och något han anser att han varit transparent med.

När det gäller de två meningar som i anmälan pekas ut som exempel på plagiering anför han att han håller med om att det ligger viss oförsiktighet i hur han uttryckt sig. Han menar dock att bristerna hade varit lätta att åtgärda, vilket han åberopar att även referenten angivit. Han anser inte heller att citaten ligger tillräckligt nära originalet för att det ska vara plagiat. Utöver detta nämner han att språkliga missbedömningar och att han är i början av sin forskarutbildning även påverkat situationen.

Nämnden har inhämtat ett sakkunnigutlåtande i ärendet. Den sakkunnige¹ bedömer att plagiering föreligger, men att det inte är fråga om en allvarlig avvikelse från god forskningssed då textmassan som plagierats endast avser ett fåtal rader och Ross artikel angivits som inspiration till manuskriptet och refererats i flera andra stycken i texten.

Motivering av beslut

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen). Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 § ”en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Planering, genomförande eller rapportering av forskning

De avvikelser som kan utgöra oredlighet i forskning ska enligt definitionen i 2 § lagen ha begåtts vid planering, genomförande eller rapportering av forskning. Formuleringen innebär enligt förarbetena att begreppet oredlighet avser avvikelser under hela forskningsprocessen.² Med rapportering avses både publicering och andra typer av offentliggöranden.³

Manuskriptet har skickats in till tidskriften för publicering. Det är således fråga om genomförande av forskning och ett led i rapportering av forskning. Den omständigheten att granskningsprocessen kan komma att innebära justeringar av manuskriptet ändrar inte den bedömningen. Manuskriptet omfattas därmed av 2 § och ska prövas av nämnden.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den

¹ Ove Bring, professor emeritus i internationell rätt vid Stockholms universitet och Försvarshögskolan.

² Prop. 2018/19:58, s. 100.

³ Prop. 2018/19:58, s. 49.

europiska kodexen för forskningens integritet⁴.⁵ De redogörs också för i Vetenskapsrådets publikation God forskningssed⁶. Fabricering beskrivs, enligt förarbetena, ofta som att man hittar på resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga. Med förfalskning avses manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är motiverat. Slutligen är beskrivningen av plagiering att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁷

I det aktuella manuskriptet har den anmälda inledningsvis angivit att manuskriptet bygger vidare på Ross artikel och Ross refereras och citeras återkommande i texten. När det gäller de två utpekade meningarna anges däremot inte Ross uttryckligen som referens trots att de ligger mycket nära formuleringarna i Ross artikel. Formuleringarna är sådana att de ger intryck av att det är författaren själv som är upphovsman. Meningarna är inte heller skrivna så att det finns en brygga till tidigare eller senare referenser till Ross. Nämnden bedömer därför, liksom den sakkunnige, att manuskriptet innehåller plagiering.

Allvarlig avvikelse

Det är endast allvarliga avvikelser från god forskningssed som utgör oredlighet i forskning och som faller under nämndens prövning. Andra avvikelser hanteras i stället av forskningshuvudmännen själva enligt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100). I förarbetena till lagen anges att fabricering och förfalskning i princip alltid är allvarliga avvikelser från god forskningssed. Plagiering bör i vissa fall inte anses utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed, till exempel om det är fråga om en mindre förseelse vid ett enstaka tillfälle.⁸

Mot bakgrund av att plagieringen avser ett fåtal rader och att källan refereras och citeras i flera andra avseenden i texten anser nämnden, liksom den sakkunnige, att plagieringen är begränsad till omfattningen. Så som påtalas av den sakkunnige, tillerkänns Ross insatser en betydande roll i manuskriptet och att Ross idéer haft stor betydelse för [REDACTED] har inte förtigits. Nämnden bedömer därför att det inte är fråga om en allvarlig avvikelse.

Sammanfattningsvis finner nämnden att [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

⁴ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

⁵ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁶ God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2017, kap. 8.

⁷ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁸ Prop. 2018/19:58, s. 100.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av kanslichefen Karin Nylén.

Thomas Bull
Ordförande

Karin Nylén
Kanslichef